

М. С. Хащина

«Висока меса» Б.-І. Антонича:
релігійні мотиви збірки «Велика гармонія»

Б.-І. Антонич посідає особливе місце в українському літературному процесі ХХ ст.

Вивченню особливостей творчості Б.-І. Антонича присвячені роботи таких літературознавців, як М. Ільницький, М. Неврлий, М. Новикова, В. Маринчак, М. Ласло-Куцюк, Г. Токмань та ін. Однак здебільшого вчених цікавить поетичне язичництво Б.-І. Антонича, його «дитинність», єретичність розвитку біблійних мотивів. Цим і пояснюється обмаль робіт, присвячених дослідженню релігійно наснаженої Антоничевої збірки «Велика гармонія». Проте саме вона – чи не найбільш філософськи насичена книга поета, яка робить її невичерпним предметом для вивчення лірики як художньо-філософського феномену. Ми дослідили релігійні мотиви «Великої гармонії» у контексті Високої меси h-moll Й. С. Баха. Актуальність обраної теми полягає у недостатній дослідженості даної збірки та її важливості для розуміння світоглядних засад Б.-І. Антонича, його художнього світу.

Схожість збірки Антонича із протестантською месою очевидна: по-перше, меса має постійні й незмінні частини, між якими можуть вставлятися інтермедійні фрагменти, які, проте, завжди підпорядковані головним і мають однакову ідею. Так само і у збірці «Велика гармонія» є такі поезії, як **«Kirie eleison»**, **«Gloria in excelsis»**, **«Credo»**, **«Agnus Dei»** (основні частини меси або ординарій) і **«Зелені свята»**, **«Ascensio»**,

«Resurrectio» – пропрій (приурочення до свят). У Високій месі Б.-І. Антонича важливу роль відіграють інтермедії, які додатково залучають низку мотивів. Таким чином, страх *смерті* (цикл **«De morte»**) примушує ліричного героя у *молитві* (**«Litania»**) просити Бога дарувати силу *творчості* (цикл **«Ars poetica»**). Поет свідомо робить *вибір* (**«Duae viae»**) прислухатися до Божого концерту, а не катеринки *диявола* **«Apage satanas!»**, перемігши якого, він славить Господа (**«Te Deum laudamus»**) і *Божу Матір* (**«Ave Maria»**), що допомагають йому знову відчувати *радість життя у праці* (**«Рубач, ч. 2»**). Б.-І. Антонич був небайдужий до музики, як відомо, він грав на скрипці. Тому не є дивним те, що Бог у збірці «Велика гармонія» постає перед нами у образі універсального музиканта, композитора, музичного інструмента – уособленням абсолютної гармонії Всесвіту. Енгармонійний «звичайний пііта» постійно прагне хоч трохи досягнути усю Його велич; позичаючи натхнення у Творця, він віддає сповна, співаючи хвалу Богу щоденно, працюючи у Божому винограднику (**«Vinea divina»**).

У перспективі нашу роботу можна продовжити, поглибивши дослідження поезій «Великої гармонії» у порівнянні з релігійною лірикою сучасників Б.-І. Антонича.